

RETRAT

15

RETRAT

15

15A ▽

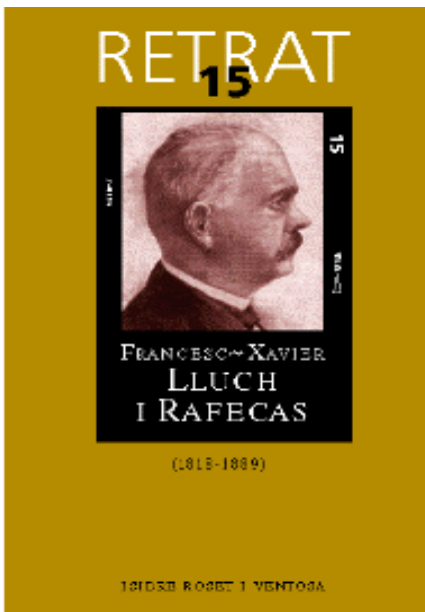
FRANCESC~XAVIER
LLUCH
I RAFECAS

(1818-1889)

ISIDRE ROSET I VENTOSA

RETRAT N. 15
FRANCESC XAVIER LLUCH I RAFECAS
(1818-1889)
Isidro Roset i Ventosa

PRESENTACIÓ

Quan una ciutat avança ho fa gràcies a l'impuls de tots i cadascun dels seus habitants, sense distincions. Si més no, Vilanova i la Geltrú ha assistit, al llarg de la seva història, al sorgiment de persones que han estat assenyalades per assumir la responsabilitat de liderar la seva transformació. Són aquelles que atresoren l'esperit que porta a convertir un conjunt de cases en una ciutat, que saben impregnar d'ideals els diferents estaments que sustenten la vida social i política de Vilanova i la Geltrú, que coneixen els secrets dels anhels comuns dels seus ciutadans i que saben projectar-los en un futur esperançador.

Conèixer. Experimentar. Dos signes vitals que caracteritzen la trajectòria d'en Francesc Xavier Lluich i Rafecas, un dels cridats a ser protagonista de la història local. La cerca del progrés va ser present en totes i cadascuna de les seves iniciatives. Més enllà de les penúries, dels sacrificis, de la lluita, aquest intel·lectual va saber imaginar com podria ser una ciutat en el futur. I la va pensar des de la cultura, des del coneixement, conjuminant l'ensenyament amb la pràctica, construint ponts per l'enteniment, obrint les fronteres, superant l'aïllament de la resta de ciutats i cercant l'inesgotable impuls de la Mediterrània.

Recuperar el seu esperit farà possible que Vilanova i la Geltrú reconegui la tasca, a vegades no valorada, de tots aquells que dia a dia construeixen un món en el qual ens sentim tots més acollits, més lliures, més ciutadans. En definitiva, més savis.

SIXTE MORAL I REIXACH
Alcalde de Vilanova i la Geltrú

BIOGRAFIA

Francesc Xavier Lluçh i Rafecas fou un polifacètic enginyer del segle XIX. Va néixer a Vilanova i la Geltrú l'any 1818, el seus pares foren Josep Francesc Lluçh i Torrens i Bonaventura Rafecas i Puig. Les dues famílies pertanyien a una classe social benestant, dedicats al comerç amb Cuba i burgesia protoindustrial.

F.X. Lluçh va preocupar-se per l'ampli ventall de coneixements teòrics, científics i històrics de la seva època. El dibuix i les lletres van introduir-lo en el món de les ciències i per les referències documentals que ens han arribat va saber aplicar aquests coneixements teòrics al camp industrial capdavanter en la revolució industrial: la indústria dels teixits i filats.

v Teòric i pràctic w

L'any 1852 publicà l'obra *Tratado teórico-práctico de la fabricación de tejidos*, llibre de capçalera per als industrials del ram del tèxtil. El volum contenia làmines litografiades pel mateix Lluçh i Rafecas, persona tenaç que es creixia davant dels problemes. El seu tractat va ser reeditat l'any 1889, el mateix any de la seva mort en una casa del Putxet de Barcelona.

Arte de Armonizar los colores o de la ley de contrastes en la yuxtaposición de los mismos, aplicación de la ley a la aplicación de las bellas Artes, Tejidos, estampados, bordados, etc. és un altre volum escrit per Lluçh dedicat als estudis de color i composició, avui podríem parlar de disseny aplicat al tèxtil.

Teoría Atómica publicat l'any 1862 és una altra obra especialitzada en el camp de la química. Lluçh proposa una taula d'elements químics i s'avança a descobriments científics posteriors.

v Vilanova i la Geltrú (Barcelona w

Vilanova i la Geltrú durant el segle XIX esdevé una ciutat industriosa afavorida pel comerç amb les colònies ultramarines i en especial per la relació comercial amb l'illa de Cuba. El pare de F. X. Lluçh Rafecas és l'americano prototípic, que quan torna del Carib construeix la seva residència a l'eixample de la Rambla i inverteix el seu capital en les manufactures del cotó, les fàbriques d'indianes que, de mica en mica, s'establiran a tota la vila i que donaran un nou perfil caracteritzat per les xemeneies de les calderes de vapor que fan funcionar els telers.

Francesc X. Lluçh i Rafecas fou alumne a l'Escola de la Llotja, que depenia de la Junta de Comerç de Barcelona, institució importantíssima en les relacions comercials i industrials de la Catalunya del s. XIX.

A Barcelona, en el període 1847-1851, és nomenat substitut del professor Vilaró en les classes d'especialitat en dibuix aplicat al teixit. L'any 1849 la junta directiva de l'*Associació defensora del treball nacional i de la classe obrera* nomena Francesc X. Lluch i Rafecas professor director de les classes de teoria i pràctica del teixit i del dibuix aplicat a la fabricació. L'any 1851 la junta directiva de la reformada *Associació de socors i protecció a la classe obrera* el ratifica en el càrrec per unanimitat.

▼ **Barcelona-París** w

El 22 de setembre de 1857 arriba a París per completar estudis d'enginyeria mecànica a la Central d'Arts et Manufactures. Des de París escriu una carta al seu pare en la qual explica entre d'altres coses que està treballant en la confecció d'un plànol de Vilanova i la Geltrú, encarregat pel Sr. Francesc Gumà i Ferran.

L'any 1862 envia una tramesa postal al seu mestre Lorenzo Presas i hi adjunta un manuscrit del seu estudi *Teoria Atòmica*, escrit mentre resideix prop de Manchester on està fent practiques en una fàbrica de maquinària tèxtil. A Londres té ocasió d'assistir a l'exposició internacional com a comissionat per muntar-hi maquinària. De retorn a Barcelona el gener de 1863 es nomenat com catedràtic en propietat de teoria i pràctica del teixit a l'Escola Superior Industrial de Barcelona. El desembre d'aquell mateix any, és nomenat soci de mèrit de l'Institut Industrial de Sabadell.

Un escut de Catalunya teixit pels alumnes de les classes que imparteix F. X. Lluch i Rafecas és enviat pel director de l'institut a la Diputació de Barcelona. Aquesta institució en sessió plenària, el 20 de febrer de 1866, fa menció del regal rebut i acorda col·locar-lo tot felicitant el mestre Lluch i els seus deixebles per tan ben confeccionada senyera.

En l'exposició Universal a París l'any 1867, Lorenzo Presas presenta un higrometre d'invenció pròpia, en el catàleg d'aquesta exposició trobem consignades les firmes comercials Bori de Sitges, productores de vi "muscat". El catàleg es pot consultar a la Biblioteca Museu V. Balaguer, llegat a la institució juntament amb tota la biblioteca vilanovina de la família Lluch. Donació important que ajuda a entendre la formació i els interessos científics i humanistes del nostre biografiat.

▼ **La carretera de les costes** w

En data 16 d'abril de 1869, F. X. Lluch i Rafecas envia una carta al diputat a Madrid Víctor Balaguer i Cirera per demanar-li que acceleri els tràmits per a la concessió de la carretera de les costes. El maig de 1871 es comencen les obres a la carretera de les costes cap a Vilanova i la Geltrú. I no és fins al 8 de març

de 1876 que la Direcció General d'Obres Públiques aprova la carretera de les costes.

L'any 1871 F. X. Lluch i Rafecas proposa al director de l'institut, Josep Ortega, la creació d'una ensenyança de teixit, proposta que és acceptada el 25 de gener de 1872. L'octubre d'aquell mateix any publica el tractat didàctic titulat *Breves apuntes sobre el curso de teoría y práctica del tejido*.

▼ **Encomiendas w**

El 26 de setembre de 1871 F.X. Lluch i Rafecas rep la *Encomienda* d'Isabel la Catòlica per a la confecció d'uns retrats de la reina Isabel II i Amadeu I de Savoia, dibuixats i posats en quadrícula per Eduardo Reig. El gener de 1877 rebrà la *Encomienda* de Carles III per a un retrat d'Alfons XIII dibuixat, posat en quadrícula i dirigit per ell per encàrrec del Col·legi de l'Art Major de la Seda.

L'any 1874 F. X. Lluch i Rafecas publica a l'impremta de José Millà *Programa del curso de aritmética y álgebra*, donat a l'institut de segona ensenyança de Vilanova i la Geltrú, un dels alumnes d'aquest centre és Francesc Macià i Llusà, que apareix fotografiat com a alumne en l'orla de l'any 1874, en la qual també està retratat F. X. Lluch i Rafecas com a professor.

▼ **El projecte de port a Vilanova w**

L'any 1875 és comissionat per l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú per fer un estudi del projecte de port a Vilanova. Lluch acompanya el projecte amb dibuixos de plànols i anuncia: "El puerto traerá el ferrocarril y la población doblará sus habitantes". El projecte no es va realitzar fins ben entrat el s. XX, cap a la dècada dels anys cinquanta. Participa com a col·laborador en el llibre de Josep Coroleu *Historia de Villanueva y la Geltrú* (1879) en un apartat que tracta sobre la construcció de la carretera de les costes, l'any anterior es donà al públic la primera part de la carretera, des del riu Llobregat fins a l'entrada de les costes.

El 12 de març de 1881 es nomenat com a enginyer en cap en matèria del ferrocarril de Valls a Vilanova i a Barcelona.

L'any 1882 s'organitza l'Exposició Regional a Vilanova i la Geltrú. El 1888 es celebra l'Exposició Universal a Barcelona, Lluch hi presenta diverses mostres dels teixits elaborats pels alumnes del taller de teixit que dirigeix.

▼ **El donativo Lluch w**

El 26 de març de 1886 el *Boletín de la Biblioteca-Museo Balaguer* publica una ressenya on s'especifica el continent del llegat Lluch, compost per gran

quantitat de llibres científics, didàctics i històrics, catàlegs d'exposicions internacionals i altres documents interessants per conèixer l'abast de la curiositat de l'enciclopèdic que fou Francesc X. Lluç i Rafecas.

v L'Escola d'Arts i Oficis w

El novembre de 1886 s'estableix l'Escola d'Arts i Oficis a la casa pairal de la família Lluç a la rambla de Vilanova i la Geltrú. Anys més tard passarà a hostatjar-se a les escoles de la plaça de la Vila i d'allà als terrenys propers a l'estació.

L'escola d'arts i oficis serà l'origen d'altres institucions de formació tècnica que aniran evolucionant cap a una especialització en la instrucció d'obriers i càrrecs intermedis. L'actual institut que porta el nom del polifacètic enginyer vilanoví és hereu d'aquella primera escola que compaginava els estudis teòrics amb la pràctica a peu de teler, ensenyament professional que Lluç va defensar tota la seva vida.

El 30 de setembre de 1889 F.X. Lluç i Rafecas va morir en una caseta del Putxet a Barcelona. Ramon de Manjarres, director de l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona, dedica una extensa necrològica publicada a les planes de la revista *La Ilustración Catalana* el 15 de març de 1890, porta per títol *Judici Crític*, escrit en el català d'aquella època.

Vint-i-cinc anys més tard, el 30 de setembre de 1914 els seus deixebles costegen la reedició d'aquell acurat article en el qual s'explicita la laboriositat i la saviesa d'aquell gran mestre i els detalls d'una vida dedicada a l'ensenyament teoricopràctic aplicat al motor de la industrialització catalana, el tèxtil.

Aquest retrat de Francesc Xavier Lluç i Rafecas és a manera de presentació i com a manual de divulgació general; el segle XIX revolucionari i transformador no es pot resumir en unes poques dades, com tampoc es pot resumir una vida dedicada al treball que la família Lluç tingué com a primera de les virtuts. Així es pot llegir en el panteó familiar que s'alça al cementiri de Vilanova i la Geltrú: *Labor prima virtus*.

Un article firmat per Ramon de Manjares aparegut a la revista LA ILUSTRACIÓ CATALANA (tom XI que correspon a l'any 1889) va ser publicada la notícia de la mort de F.X.Lluç i Rafecas. Un gravat amb el perfil del finat realitzat per Thomas Pijolin, artista gravador, acompanyava l'escrit.

Aquell *Judici Crític*, homenatge a manera reseñilla necrològica fou reeditat l'any 1914 amb motiu del vint-i-cinc aniversari de la mort del mestre Lluç. L'edició fou costejada pels seus antics alumnes, agraits deixebles vevrs qui fou el seu instructor.

JUDICI CRÍTIC escrit pel molt il·lustre senyor Ramon de Manjarrés. Edició popular de 10.000 exemplars costejada pels qui foren deixebles d'aquell meritíssim i savi mestre de teixits, amb motiu del XXV aniversari de la seva mort. BARCELONA 1914.

A L'ESPERIT IMMORTAL DEL MESTRE LLUCH

"Als XXV anys del teu deslliurament del cos que tan notablement animares, la llevar feconda que vares escampar en aquesta terra nostra germina, esplèndida i ufanosa, en la Universitat Industrial, en l'Escola Elemental de Treball i en la Casa Provincial de Caritat de Barcelona; en les Escoles Industrials d'Arts i Oficis de Vilanova i la Geltrú i Terrassa; en l'Escola Industrial de Sabadell; en l'Escola Municipal d'Arts i Oficis de Manresa; en l'Escola de Teixits de Badalona i en les Escoles barcelonines del Districte II, en les del Centre Autonomista de Dependents de Comerç i de la Indústria, en les de la Unió Industrial, en les del Patronat de Pompeya, i en les del Círcol Industrial, entre les de moltes altres corporacions i entitats de Catalunya."

"Aquest honor fet patentisa per si sol la bondat del teu sistema d'ensenyança, el qual si tants i tants homes aptes, artistes, inventors i tècnics ha donat l'Indústria textil de tot Espanya, és també'l quin ha produït la quasi totalitat de professors que's dediquen avui a l'ensenyament teòric i pràctic de la mateixa."

"I, ara ,perdona'ns, Mestre, si dintre d'aquella modestia veritat que fou la teva característica, guardem en aquesta ocasió, en lo més pregón del nostre cor, tots aquells merescudíssims elogis que podriem dedicar a la teva obra. No volem que'ls extranys a la mateixa pugnin perjudicar-los com producte del nostre inextingible afecte a la teva sagrada memòria o com fills d'aquell natural apassionament que tots els deixebles senten pel seu respectiu Mestre. Els teus grandíssims mèrits i la teva innegable vàlua, ja foren aquilatats en son degut temps pels qui, deixant de reunir les nostres condicions, sapigueren fer-ho amb veritable imparcialitat i justesa, teixint-te per a la posteritat l'immarcesible corona de gloria que auriola per sempre més ton nom tan volgut i respectat."

"Per aquest motiu, avui, en complir-se el XXV aniversari d'aquella fetxa per a tots nosaltres inesborrable, més que expansionar els nostres sentiments amb la publicació dels nostres propis judicis. Preferim divulgar els d'aquells qui, sense apassionament de cap classe, sapigueren lloar i enaltir degudament la teva sabiesa, reproduint a continuació el treball que va dedicar-te en LA ILUSTRACIO CATALANA del 15 de març de 1890 el competent director, en aquella època, de l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona, el molt ilustre senyor D. Ramon de Manjarrés."

"I amb ell podrà conèixer a la vegada l'actual generació qui fou i com fou judicat pels sabis, el qui fou el nostre Mestre."

Els teus deixebles.

30 de setembre de 1914.

DON FRANCISCO XAVIER LLUCH

"Així com hi ha homes que sembla que viuen per disfrutar la glòria dels seus fets, i que es complauen en les alabances que en vida s'els prodiguen, n'hi ha molts d'altres que dotats de la laboriositat i abnegació, podria dir-se que fan **la vida de la formiga**. Laboriosament i sense moure soroll porten un día i altre día el seu gra d'arena al gran edifici de la civilització sense fer constar en el llibre de la història del progrés els seus passos i el seu nom. A aquests últims pertenesqué don Francisco Xavier LLuch, qual mort lamenta i sentirà molt temps **la indústria del teixit**, en el qual especialitat era lo que es pot dir una notabilitat."

"No poseim notícies relatives a la infància i a la primera època de la joventut de nostre compatriota LLuch. Les que posteriors al any 1847, provenen que era de bona fusta i de la rassa dels homes de treball: d'aquelles clares intel·ligències que, desenvolupades en nostres petites fàbriques i tallers allà casi a principis del segle actual, desenvoluparen la nostra indústria i obriren lo camí del progrés a la generació que'ns empeny per a apoderarse de les nostres conquestes i enxampar la seva esfera d'activitat. Sols que aixís com molts trobaren lo camí de treure profit immediatament de la seva activitat, per arribar a produir un gran capital amb profit propi, altres, enamorats de la part científica i sense cuidar-se del seu porvenir, prengueren un altre camí, tan gloriós com aquell per la pàtria, però menys profitós per ells. La posteritat conservarà en nostra pàtria agrada igualment el nom del que va saber fundar una gran fàbrica, font de treball i de riquesa per la nostra generació i per la venidera, com pronunciarà amb respectuosa gratitud el de aquells que no ambicionant ni somient riqueses, han trassat amb mà segura el camí que ha de seguir qui vulga entrar en el terreny de la indústria amb pas segur, abandonant l'empirisme pròpi dels primitius temps i coneixent les **lleis científiques** en les quals s'apoya la producció en tots els seus variats rams."

"La inolvidable **"Junta de Comerç del Antich Principat de Catalunya"**, tenia en la Llotja varies càtedres de dibuix i d'aplicació a la indústria. Encare recordem la figura de Don Pascual Vilaró que tenia en aquelles classes de Dibuix aplicat a la fabricació de teixits."

"Els que anavem a les turbulentes classes elementals a fer nassos i ulls, miravem amb certa veneració la reduïda classe d'En Vilaró, en la que hi havia models de flors i altres **dibuixos posats en quadricula** i ostentant brillants colors. Els deixebles d'En Vilaró no s'assemblaven en res a nosaltres. Eran tots ja xicots d'alguna edat, treballant amb assiduitat; en aquella classe no s'hi sentia ni una mosca. Si preguntéssim als fabricants vells de teixits que té Barcelona, en trobaríem molts que assistien per aquella època a la classe d'En Vilaró. Però En Vilaró es feia vell arribar un día que necessitar un substitut. La Junta de Comerç era una corporació molt formal: composta de persones de grans coneixements i que en el treball que es davant no hi anaven a guanyar res més que l'apreci i l'estimació dels seus conciutadants: sabia escollir perfectament el personal que necessitava per les seves ensenyances, i no s'equivocà al nomenar per **substitut d'En Vilaró** a En Francisco LLuch."

"Anar a Llotja, en aquells temps era obligació i aspiració de tot aprenent que tingüés un poc d'instint de progrés. Els amos deixaven que els aprenents i

fadrins deixessin la feina a la hora de entrar a Llotja, perquè sabien que passada mitja hora després del toc de campana, **lo tambor major**, que així se li deyam al porter que amb el seu uniforme i una gran porra cuidava de la porta, la tancava i allí no entava ja ningú, més que amb un "pase" especial, que no se prodigava. Nostre LLuch era deixeble de Llotja des de l'any 1830; Havent cursat una porció de classes des de la més elemental fins a la més superior i guanyant tots els anys un bon nombre de premis."

"La Junta de Comerç, rigurossíssima en lo reglement d'aquella casa era esplèndida amb els premis. No sols nos dava paper i llapis, sinó que ens pagava els premis en diners; de manera que no hi havia noi, i el que firma aquest article era un d'ells, que confiava en el producte dels premis al cap de l'any per poder portar algun quarto a la butxaca. LLuch desempenyà el càrrec de substitut d'En Vilaró des de 1847 a 1851 continuant al mateix temps fins en dita època la assistència a varies de les **càtedres gratuïtes** que dava la Junta de Comerç".

"No succeïa en aquell temps com ara, que el que es busca és un certificat o un títol. Per instint tots nosaltres assistiem a les classes i si coneixíem que amb un any d'assistència no en teníem prou, hi anàvem un altre any."

"Quin degué ser el comportament d'En LLuch, ho diu el que en 1849 la Junta Directiva en la **"Associació defensora del treball nacional i de la classe obrera"** el nomenà professor director de les classes de teoria i pràctica del teixit i del dibuix aplicat a la fabricació, qual càrrec desempenyà gratuïtament."

"En 1851 en virtut de la reforma que experimentà aquella associació prengué el nom de **"Associació de Socors i Protecció a la Classe Obrera i Jornalera"** i la nova Junta Directiva per unanimitat li ratificà el nomenament."

"En 1852, en col·laboració amb don Narcís Miralles, se li publicà la obra titulada **"Tratado Teórico-Práctico de la fabricación de tejidos"**, la primera en sa classe que's publicà en Espanya desde la invenció de la **màquina Jacquard**. Les dificultats que trobà per portar a cap esta publicació foren grans. Basta saber que's va veure obligat a litografiar ell mateix las làminas que acompanyan a dita obra: però LLuch no era home que's detingues pels obstacles i gràcies a la seva habilitat i basta instrucció sortí del pas."

"En 1858 publicà la obra titulada "Arte de armonizar los colores o ley del contraste en su yuxtaposición".

"En 21 d'agost de 1859, la Direcció general de Instrucció pública b nomenà **catedràtic interí de teoria i pràctica del teixit en la Escola Superior Industrial de Barcelona** que desempenyà durant los dos cursos del 59 al 60 i del 60 al 61 amb aquell caràcter.

"Reemplassava en aquest puesto al professor Aranyó, persona apreciabilíssima, tan pel seu catàcter com pels seus coneixements en la matèria i a qui's debia l'haver elevat la ensenyança de teixits a la categoria de assignatura teòrico-pràctica. Amb tot i aixó, LLuch obtingué durant aquell bieni un augment en la matrícula que es pot computar com una tercera part més de lo que fins llavors s'havia conegut; Aqueix augment necessità que la classe que era ja diària, se dongués doble, lo qual s'efectuà a proposta del mateix LLuch sense exigir per aquest augment de treball, que per qualsevol altre hauria sigut ingrata retribució alguna; ans al contrari amb tal amor dava la ensenyança que durant lo curs de

1860 a 1861 meto­disà la part pràctica en lo mateix teler poguent entregar a fi de curs un mostruari completament ordenat de 303 mostrars de teixits entre'ls quals figuraven algunes que no s'havien teixit may encare a Barcelona y per las quals va tenir de **montar un teler especial**."

"Conseqüència de canvis i transtorns en lo sistema de ensenyança pública passà eixa assignatura a formar part de las ensenyanças de aplicació del Institut de Segona Ensenyança, i encare que continuava donant las classes de teoria i practica en lo antich edifici de Sant Sebastià i a la sombra de lo que començà a ser Escola d'Enginyers Industrials, no tardà molt temps en ser reclamat tot lo material per lo Institut, passant definitivament esta ensenyança al local del Antich Seminari Conciliar en la Rambla dels Estudis, ahont s'establí l'Institut."

"Avans d'acabar l'any 1862 lo rector de la Universitat de Barcelona cridà a oposicions per donar amb propietat la classe que amb tant zel i gran profit havia donat en LLuch durant aquells dos anys. El resultat de aquellas brillants oposicions va esser lo nomenament de catedràtic en propietat a favor del nostre amic qual càrrech se li conferí en 3 de janer de 1863."

"La multitud de obras, mostruaris, paissos i retratos que's feren en las classes i en tallers baix la direcció d'En LLuch és extraordinaria; en janer del any 1866 lo director del Institut envià a la excelentíssima Diputació com treball d'aquella classe pràctica varias obras fetas baix la seva direcció per los alumnos de teixits, entre los quals figurava l'escut de Catalunya teixit amb colors, metalls i pedras preciosas imitadas fet per un sistema especial de sa invenció, quals materials quedavan fortament units a la tela per medi del enllaç del fil del urdit i de la trama. La Diputació rebé amb agrado semblants treballs, fent-ne especial menció en la sessió del 20 de febrer del mateix any, i acordant colocar-los en quadros per figurar en lo seu día en lo Museu provincial en projecte i felicitar al catedràtic i deixebles de la classe de teixits. ¡ quantas vegadas, posteriorment hem tingut ocasió de presentar a diferents ministres de Foment i directors de Instrucció pública **mostras de domassos i altres teixits**, aixís com paissos i retratos, que han causat la admiració en aquellas elevadas regions ahont han prodigat las alabanças que mereixia En LLuch!."

"Abarcant LLuch tots los coneixements necessaris per a donar l'ensenyança complerta que necessita el teixidor i recordant los principis de la seva carrera, creya que aquella ensenyança de dibuix de teixits que dava En Vilaró devia dar-se, com si diguessim al peu del teler i descartant-la de la part artística o de composició, cregué sempre que la seva obligació era pendre el motiu artístic i posar-lo en disposició de ser interpretat directament per lo picador de cartrons, per ser estos entregats al montador i entrar desseguida a funcionar lo teixidor propiament dit. Proposà, donchs, a fins de 1871 al director del Institut Don Joseph Ortega, **la creació d'una ensenyança de dibuix de teixits**, i la proposta fou aprobada en 25 de janer de 1872, havent comensat LLuch a donar aquesta classe desde'l 8 d'aquell mes, la qual continuà desempenyant **gratuitament** fins que decaygueren aquellas ensenyanças de aplicació que no tenien rahó de ser agregadas al Institut de segona ensenyança, sobretot quan sobra vida i recursos per que viscan independents."

"En octubre de 1872 publicà un tractat didactic titulat **Breves apuntes sobre el curso de teoría y pràctica del tejido**".

"Desde 1870, l'Escola d'Enginyers abandonà l'antich edifici de Sant Sebastià, passant a ocupar, per dret propi, una part del local de la nova Universitat e instalant-se també allí la Escola Lliure Provincial d'Arts i Oficis, la qual se desenvolupà posteriorment baix lo plan votat per la excelentíssima Diputació provincial en abril de 1873. La ensenyança de teixits passa, com era natural, al costat de las sevas germanas que en conjunt constitueixen l'ensenyança del operari. Allí va establir altra vegada LLuch l'ensenyança del dibuix de teixits, conseqüent sempre amb lo seu plan, qual ensenyança fou reconeguda oficialment per la excelentíssima Diputació, confiant-la a ell mateix interinament, en abril de 1882."

"Semblava que aquell home gosava amb lo treball. Amb un escàs personal i a una edat ja avançada, era notable la seva puntualitat i la manera com se surtia de lo que per un altre hauria sigut un apuro continuo. May s'el veyia enfadat; en la seva classe may hi havia cap desordre, i los deixebles l'estimaven com a un pare."

"Farà uns quatre anys, després d'haver passat una llarga malaltia va concebir lo plan de desenrotllar definitivament l'ensenyança de teixits en tot la seva extensió, inclouint-hi la ensenyança del teixit mecanich, quals coneixements deixaven molt que desitjar en esta ciutat. Ajudat d'un deixeble seu molt aprofitat los jove enginyer don Emili Riera, presentaren lo plan, que passà a la Diputació i que esta Corporació aprobà, facultant el director de la Escola per montar la secció de teixits en local apropiat, fora de la Universitat per lo qual se feren grans compres de material, escollint alguns modelos de telers entre'ls que se presentaren en la Exposició Universal de Barcelona de l'any 1888."

"LLuch que havia sigut lo primer en donar a la ensenyança teorico-pràctica del teixit un caràcter verdaderament científich, introduhint en ella las lleys de la composició, la teoria dels lligaments i dels remits, volgué posar lo coronament a la seva reputació, publicant amb la colaboració de don Pere Vacarisas la seva última obra "**Tratado teorico-practico de tejidos**", esperada amb ansietat per tots los aficionats i fabricants, puig que feya molts anys qu'estava agotada la edició de la que publicà al principi de la seva carrera professional."

"Anava a obrirse'l curs de 1889-1890. LLuch acabava de corretgir las últimas probas d'aquell llibre. Estava malalt; mes ell se sentia fort d'esperit a pesar de la seva edat avansada. Era a principis de setembre. Com tots los anys, havia passat l'estiu en una torreta que possehia al Putxet. Alló era tot lo seu encant, totes les seves delícies, tota la seva diversió. La seva carinyosa filla lo retingué en aquella caseta, so pretext que se reforces i de evitar lo treball que tenia a Barcelona. Trobant-se bastant defallit, per precisió va tenir que pendre algunes disposicions pe'l cas de no poder assistir a la classe desde el primer día. Amb aqueix motiu vaig anar-lo a veure. Estava vestit, però tirat sobre'l llit. La respiració era fatigosa el color trencat i la memòria vaga. Amb la seva exquisita bondat me va estrenyer la mà; se volia axecar ensenyant-me'l jardí, fent-me esmorzar. S'incorporà i senyalant-me un exemplar de la seva obra que tenia prop del llit, començà a desenrotllar-me el nou plan d'ensenyança amb tants minuciosos detalls i amb tant entusiasme com si tingués 25 anys. De tant en tant, li faltava la memòria i es mostrava enfadat per aquesta contrarietat. M'oferí un exemplar d'aquella obra. Lo guardo amb veneració, però no va tenir temps de posar-hi la dedicatòria. Me vaig despedir d'ell prometent-li que al

diumenge següent aniria a fer-li companyia i a esmorzar; lo cor me deya que no'l veuria més. Lo dia 30 d'aquell mateix més a la matinada LLuch entregava l'ànima a Déu. **Lo dia primer d'octubre, en lo moment en qu'anava a començar en lo Paranimfo de la Universitat la inauguració del curs academich de 1889 a 1890, la trista comitiva qu'acompanyava el seu cadavre al cementiri passava per davant de la Universitat."**

"Tal va ser la vida del catedràtic LLuch. Lo seu mèrit era reconegut pels fabricants de teixits, per qui treballava amb molt acert. Aixís és qu's llevava a punta de dia, i moltes vegadas abans per treballar. Quedan molts retratos dibuixats i posats en quadrícula per ell mateix. Recordem lo de Donya Isabel II, lo de Don Amadeu, dibuixat i posat en quadrícula per encarrech de Don Eduart Reig, que li valgué en 26 de setembre de 1871 la encomienda de Isabel La Catòlica, lliure de gastos; lo de Don Alfons XII, dibuixat, posat en quadrícula i dirigit per ell en 1876 per encarrech del "Col.legi del Art major de la Seda", que li valgué la encomienda de Carlos III en jener de 1877, lliure de gastos. En los telers de la Escola s'han teixit molts bonichs paisatjes d'un efecte de clar i obscur admirable, i també'ls retratos del pintor Fortuny i de Don Joseph Anton Muntades."

"Tarrassa, Sabadell i totes las poblacions fabrils d' Espanya feren gran cas d'En LLuch, a qui consultavan molt sovint. ¡Què menos podia fer Sabadell que nombrar-lo soci de mèrit d'aquell Institut Industrial en decembre de 1863 (I)!. No hi ha fàbrica important de teixits a Catalunya, a Alcoy, Bejar i demás poblacions fabrils ahont no hi haja algun dexeble aprofitat d'En LLuch. Las sevas teorías són conegudes i celebradas dintre i fora de Espanya. Si algun dubte quedés de la bondat d'ellas i del seu mètode d'ensenyança, bastaria la proba que van passar amb l'Exposició Universal de Barcelona de 1888."

"La Escola Industrial presentà entre altrás cosas, treballs dels alumnos i els llibres de apuntes dels mateixos. Lo Jurat internacional se parà devant de aquells treballs examinat-los minuciosament i aplaudint i admirant las teorías d'En LLuch i el seu mètode d'ensenyança, fill d'una llarga experiencia i d'un cap privilegiat que may feya las cosas sense haver-las pensadas i maduradas i que may se preocupava per res."

"Era LLuch de bona complexió: alt, axut de carns, de posat tranquil i sossegat, i de mirada penetrant i alhora bondadosa. May alsava la veu, i parlava sempre amb carinyo a tothom. Tenia perfecta consciencia de la bondat de las sevas teorías; però no's mostrava engrehit a pesar de que veyá tot lo profit que d'ellas ne treya en la ensenyança.

"Tal vegada'l no ser conegut LLuch com enciclopèdich com molts altres que's donan a conèixer i passen per tals, ha fet que'l seu nom quedés massa oscur i desconegut. Per aixó, donchs, posem empenyo en fer-lo conèixer i enaltir-lo, i no dubtem en presentar-lo com una glòria catalana ¡Déu lo tinga en la seva!"

RAMON DE MANJARRÉS I BOFARULL
Octubre de 2001

BIBLIOGRAFIA

Alberti: *Diccionario biografico*, 1968.

Barbera Moral, Santiago: *Villanoveses del siglo XIX Villanueva y Geltrú*, Graf. Villanueva 1953.

Benet, J. i Martí, C.: *Barcelona a mitjans del segle XIX*

Carbonell i Virella, Vicenç: *La marineria vilanovina en el segle XVIII* Barcelona, Museu de Vilafranca 1974.

Coll i Mirabent, Isabel: *Mostres d'un impuls cultural d'amplis horitzons a Vilanova i la Geltrú* Dins Miscel.lanea Penedesenca IX, I.E.P.

Coroleu, Josep: *Historia d Villanueva y Geltrú*. El Cep i la Nansa Ed. i Ketres Editora. Vilanova i la Geltrú 1979.

Creus i Corominas, Teodoro: *El pasado, el presente y el probable porvenir de Villanueva y Geltrú bajo el punto de vista moral y material*. Villanueva y Geltrú imp. de José Milà 1886.

Elies de Molins, A.: *Diccionario de Escritores y Artistas Catalanes del Siglo XIX* Barcelona 1889.

Freixa Olivar, José M^a: *Anales de Villanueva y Geltrú 1850-1880* Centro de Estudios de la Biblioteca-Museo Balaguer, Villanueva y Geltrú 1959.

Gari i Siu mell, Rd. P.Fr. Antonio: *Descripción e Historia de la villa de Villanueva y Geltrú desde su fundación hasta nuestro días* 2^a ed. Vilanova i la Geltrú Joan Rius i Vila ed. 1963

Iglesias, Josep: *L'obra cultural de la Junta de Comerç (1760-1847)* R. Dalmau 1969.

Martí, Casimir: *Vilanova 1881: El context polític*. Dins tres assaigs "CENTENARI DEL FERROCARRIL (1881-1981)" Ajuntament de Vilanova i la Geltrú 1981.

Mestres, Rafel: *La industrialització de Vilanova del segle XIX*. Ajuntament de Vilanova i la Geltrú 1984.

Misterios (Pers i Ricart, José; Tresserra Ceferino i Creus i Corominas, Teodoro): *Los misterios de Villanueva y Geltrú: Descripción e historia de sus monumentos, usos y costumbres*. Villanueva imp. de J. Pers i Ricart.

"MEMORIA de la comisión formada para el estudio del proyecto de puerto de Villanueva i la Geltrú. Villanueva Est. Tip. José A. Milá 1875.

Nadal, J. i Ribas, E.: *La fabrica de la "Rambla". Una empresa algodонера catalana 1841-1861*. Pavia Editrice Succ. Fussi 1970 Anale Cisalpines d'Historie Social núm.1

Pi de Cabanyes, Oriol: *Vilanova i la Geltrú en la guerra del Francès*. Barcelona, Rafel Dalmau ed. 1971 Col. Episodis de la Història.

La renaixença. Barcelona Ed. DOPESA 1979 Col. Coneixer Catalunya. Pujol i Bernado, A.: Records de mitja centuria vilanovina. De quan i com ens parlaven les campanes. Folklore núm. 1 Gener-Febrer 1951

Rodriguez i Sola, César: *Josep Ferrer i Vidal. El pensament econòmic d'un vilanoví*. Vilafranca del Penedès, Graf. Isart 1983.

Virella i Bloda, Albert: *Les classes socials a Vilanova i la Geltrú el segle XIX*. Barcelona Rafael Dalmau ed. 1977 Col. Episodis de la Història.

Vilanova i la Geltrú. Imatges de la Ciutat i de la comarca Vilanova i la Geltrú. I.E.P. 1977.

Quan els camins de terra s'obriren a Vilanova i la Geltrú. Vilafranca del Penedès. Mutua del Penedès 1981.

L'aventura ultramarina de la gent de Vilanova i la Geltrú i la nissaga dels Samà. Vilafranca del Penedès, Museu de Vilafranca 1990.

Els anys tristos 1881-1900 Crònica de la decadència de Vilanova i la Geltrú I.E.P. 1992.

Varis autors: E. Cruañes, J. M. Ingles, J.M. Jané, D. Jou, X.Miret, Americanos indians. Arquitectura i urbanisme al Garraf, Penedès i Tarraonès (Baix Gaià) s. XVII-XX. Vilanova i la Geltrú Biblioteca-Museu Balaguer, Graf. Llopart 1990

Varis autors: A. Virella i Bloda, J. Majó Torrent i F.X. Puig Rovira, *El setantacinquè aniversari de l'Escola Industrial de Vilanova i la Geltrú* Vilanova i la Geltrú, Escola d'Enginyeria Tècnica Industrial 1977